

УДК 33(447):330.117

І. Т. КИЩАК, С. П. ШЕВЧУК

м. Миколаїв

ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА НА ОСНОВІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

У статті визначено перспективні напрями розвитку економіки України з урахуванням феномену NBIC-конвергенції. Визначено можливості розкриття потенціалу знань людини на засадах психоінформаційного підходу до вивчення людських стосунків, цивілізаційних процесів науки. Окреслена психоінформаційна парадигма дослідження впливу інформаційно-технологічних факторів на темпи економічного зростання за умови досягнення гармонії людини з собою, з суспільством та навколишнім світом.

Ключові слова: суспільство, інформація, знання, технологія, психоінформаційна парадигма, економічний розвиток.

Постановка проблеми. Світовий розвиток початку XXI ст. відзначається складними геополітичними та соціально-економічними процесами, значним посиленням боротьби за ринки збуту. Сучасна економіка характеризується одночасним існуванням різних секторів: традиційної індустріальної економіки, постіндустріальної економіки, інноваційної економіки, венчурного бізнесу тощо. Визначальним фактором, що забезпечує системне функціонування всіх секторів економіки і держави в цілому, виступає інформаційно-технологічний сектор, який включає провідні галузі матеріального виробництва, сферу надання послуг, комунікації і зв'язку, виробництво інформаційних технологій і програмного забезпечення.

Динамічна конкуренція, заснована на інноваційному перетворенні економічного простору, посилює роль інформації в процесі суспільного виробництва. Вона є домінуючим чинником конкурентоспроможності підприємств, галузей, регіонів і країн, створюючи можливості людському капіталу широко використовувати свій потенціал для досягнення взаємодоповнюючих цілей забезпечення сталого економічного розвитку. Інформація і пов'язані з нею технології визначають темпи приросту ВВП, ступінь зрілості, розвитку і становлення громадського суспільства, що, в свою чергу, визначає темпи росту економіки і соціальної сфери. Все більшою стає частка економічного сектору, що забезпечується діяльністю з виробництва, обробки, зберігання і розповсюдження інформації та інформаційних технологій.

Отже, глобалізація інформаційних процесів сучасної світової економіки, посилення

конкуренції у глобальному вимірі зумовлюють необхідність наукового обґрунтування інформаційно-технологічних засад розвитку економіки країни в контексті реалізації людиною набутих знань..

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування інформаційного суспільства, інформаційно-технологічного впливу на розвиток економіки протягом останніх років знаходяться у фокусі досліджень економістів та фахівців з інформаційних технологій. Зокрема в роботах Дж. Гелбрейта, П. Друкера, М. Кастельса, М. Пората, У. Ростоу, А. Тоффлера, К. Ерроу та інших західних вчених розглядаються різноманітні аспекти постіндустріального та інформаційного розвитку світової економіки.

Значного теоретичного і практичного значення у вирішенні сучасних проблем формування інформаційного сектора національної економіки набувають праці вітчизняних і зарубіжних економістів: С. Дятлова, Т. Загорної, В. Іноземцева, Б. Корнейчука, Л. Мельника, Ю. Мірясова, Т. Ніколаєва, Р. Ніжегородцева, А. Румянцева, Т. Скриля, В. Тамбовцева та ін.

Постановка завдання. Вагомим внеском у вирішення проблем інформаційного суспільства та інформаційної економіки слід визнати, безумовно, всі наукові розробки. При цьому необхідно відзначити недостатній ступінь наукової розробленості проблеми розвитку інформаційного сектора на засадах набутих знань людиною, що зумовлює необхідність подальшого дослідження цього питання, більш глибокого аналізу і комплексного

узагальнення. Це потребує визначення місця і ролі інформаційного сектора у загальній економічній системі, дослідження його специфіки з точки зору дії ринкового механізму, системного аналізу тенденцій його розвитку на підставі реалізації людиною певних знань.

Виклад основного матеріалу. Інтенсивна конвертація наукових знань в нові технології створює можливості забезпечення стійких шляхів економічного зростання, а зосередження їх зусиль на пріоритетних напрямках соціально-економічного розвитку сприяє зміцненню і зростанню національної конкурентоспроможності на світових ринках. Зазначене ґрунтується на тому, що Україна входить до п'ятірки світових лідерів за обсягами експорту програмних продуктів, поступаючись Індії, Китаю, Російській Федерації та випереджаючи Бразилію (поряд з цим галузь програмного забезпечення у нинішньому вигляді існує практично за відсутності державної підтримки). За даними Стокгольмського міжнародного інституту досліджень проблем світу (SIPRI) українською оборонною промисловістю за 2012 рік відправлено іноземним замовникам основних видів озброєнь на 1,3 млрд. дол. США, а обсяг ринку програмної продукції оцінювався в 1,5 млрд. дол. США (з них 300–400 млн. дол. США, тобто понад 70 % ринку цієї продукції перебувало в тіні). За його прогнозами ринок інформаційних технологій до 2020 року в державі може досягти 10 млрд. дол. США [2].

Сучасний обсяг експорту програмної продукції в країні складає близько 1,8 млрд. дол. США. За офіційними даними, які розділяє і Microsoft, до 2015 року експорт вітчизняних ІТ-товарів, послуг та технологій має досягти 8 млрд. дол. США. Таких результатів досягнуто завдяки якості комп'ютерної освіти та надання податкових пільг – зниження ставки на прибуток до 5 % і звільнення від сплати ПДВ послуг з інформатизації. Зазначене сформувало засади для залучення в 2013 році іноземних інвестицій у сумі близько 2 млрд. дол. США. При цьому до 80 % частки інвестицій спрямовувалося у закупівлю кишенькових планшетів та смартфонів [4].

В. Омельченко, голова комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та інформаційних технологій, стверджує, що

зміни у Податковому кодексі України дадуть змогу створити привабливий бізнес-клімат у сфері ІТ та високих технологій. В свою чергу це сприятиме тому, що вітчизняні розробки і стартапи матимуть попит і для внутрішніх інвесторів, і для іноземних компаній. За його твердженням ІТ є галуззю, в якій Україна може конкурувати з провідними країнами: в 2013 році держава поліпшила свій показник у рейтингу розвитку інформаційних і комунікаційних технологій Міжнародного союзу електрозв'язку ООН та піднялася на 68-му сходинку. За результатами 2013 року обсяг українського ІТ-ринку коливався в межах 3,6–4,0 млрд. дол. США. За оцінками Світового банку до 2015 року Україна може посісти шосте місце у світі за обсягом ІТ-експорту. На його думку через кілька років ІТ-експорт буде одним із ключових джерел надходження коштів до бюджету України [9]. Тут вважаємо, що стратегічною метою держави має бути вихід у світові лідери за всіма рейтингами та критеріями. Цьому сприяє те, що в державі з гравцями ринку ІТ встановлено конструктивний діалог та розуміння необхідності законодавчих змін з метою створення відповідних умов для розвитку національного ІТ-сектору. Розуміння владою важливості підтримки галузі високих технологій – це ключові складові розвитку економіки та суспільства в цілому.

Науково-технічний прогрес є чи не єдиною реальною основою ефективних соціально-економічних перетворень як на макро-, так і на мікрорівні. Утім, в Україні й до цього часу спостерігається хронічна недовіра та негативне ставлення до наукової та науководослідної сфери виробництва, що цілком логічно призводить до застою в розвитку, а інколи й до зворотних процесів у науці й техніці, втраті авторитету науки, уповільненню темпів науково-технічного прогресу, незатребуваності виробленої науково-технічної продукції. Заради об'єктивності слід зазначити, що це є характерним для всіх галузей господарського комплексу України. Це призвело до того, що за роки незалежності за показником науково-технічного потенціалу держава перемістилася з 9 на 52 позицію у світі.

Періоди, відзначені швидким зростанням знань і їх матеріалізації в новій проривній

практичній якості, в історії людства відносно короткі. У ХХ столітті люди резонно пов'язували ці яскраві й очевидні успіхи в оволодінні ядерними технологіями із прогресом. На тлі технічного (технологічного) прогресу, який природно, не тільки змінює життя, а й створює проблеми, склалася синергія мотивів, які сильно підірвали репутацію науки (у цьому плані досить актуальні роздуми біолога М. Гельфанда про ставлення людей до наукового знання):

- застосування атомної бомби;
- результати діяльності транснаціональних корпорацій, які високотехнологічні, а, на думку пересічної людини, наука і тут причетна до чогось страшного;
- неосвіченість, що зросла і культивується в людському середовищі;
- масштабні техногенні катастрофи [7].

Сьогодні, завдяки прискоренню науково-технічного прогресу, можливо спостереження перетину у часі цілого ряду хвиль науково-технічної революції. Зокрема, можна виділити революції: в галузі інформаційних і комунікаційних технологій що йдуть з 80-х років ХХ століття, біотехнологічну, яка відбулася за нею, нещодавно почалася революція в сфері нанотехнологій. В останнє десятиліття спостерігається бурхливий розвиток когнітивної науки [10, 12]. Особливо значущим є взаємовплив інформаційних технологій, біотехнологій, нанотехнологій і когнітивної науки. Це явище має назву NBIC-конвергенції (за першими літерами сфер: N – нано; B – біо; I – інфо; C – когно).

Застосування нанотехнологічних досягнень все більше виступає об'єктом національного і міжнародного бізнесу. Якщо в останні роки на нанотехнологічні дослідження та впровадження в практику їх результатів США, Японія та країни Західної Європи виділили близько 10 млрд. дол. США, то зростання цих витрат у 2015 році очікується до 1 трлн. дол. США, при цьому кількість зайнятих у сфері нанотехнологій досягне 2 млн. чоловік [11]. Це свідчить про достатньо високі темпи нанотехнологічного розвитку країн світу, розуміння його значимості в подальшому поступі економічного розвитку.

Необхідність врахування феномену NBIC-конвергенції обумовлено тим, що він є ради-

кально новим етапом науково-технічного прогресу і по своїм можливим наслідкам є найважливішим еволюційно-визначальним фактором. Технологічні можливості, що розкриваються при розвитку даного процесу неминуче призведуть до суттєвих змін в устрої світу та до перегляду традиційних уявлень про фундаментальні поняття сьогоденної цивілізації – таких, як життя, розум, людина, природа. NBIC-конвергенція виступає джерелом влади та матеріального багатства в новому постіндустріальному суспільстві [3].

Знання в інформаційній системі формують набір фактів і правил, які дозволяють приймати рішення і вирішувати задачі в конкретній предметній галузі. Інформаційні системи, що використовують знання, це системи, які імітують за допомогою комп'ютера, відповідного програмного забезпечення і бази знань мислення людини.

Створений в Китаї суперкомп'ютер «Синьюнь» («Туманність») здатний використовувати 1,27 квадрильйони обчислень на секунду, максимальна потужність комп'ютера може досягати 3 квадрильйони операцій на секунду (або 3 мегафлопс) і може конкурувати з суперкомп'ютером «Тяньхе – 1А» (Чумацький шлях), який виконує 2,67 квадрильйони операцій на секунду. Останній в рейтингу «Топ – 500» є найпотужнішим комп'ютером світу, на другому місці – суперкомп'ютер «Крей ХТ5 Ягуар» (США).

Серед визнаних у рейтингу десяти найшвидших ЕОМ п'ять комп'ютерів належать США, решта – Китаю, Японії, Франції і Німеччині. Серед провідних 500 комп'ютерів на 1.01.2014 року США займають 274 позиції, Європа – 124, Китай – 41. Розвиток потенціалу країн в галузі швидких розрахунків сприяє їх участі в глобальній конкуренції, адже технології створення процесорів визначають подальший світовий розвиток наукових досліджень.

Показники вітчизняного суперкомп'ютера інституту кібернетики ім. В.П. Глушкова сягають 33 млрд. операцій за секунду. Такі швидкості дають змогу використовувати надскладні завдання з мінімальними зусиллями та витратами часу людиною. Поряд з цим на сьогодні така швидкість може вважа-

тись застарілою, а модернізація суперкомп'ютера потребує близько 10 млн. грн.

В міжнародних змаганнях Brainbanch-2013 (приймали участь понад 11 млн. учасників з 50 країн світу) спеціалісти інформаційних технологій з інституту зайняли друге місце. Можливості розробленого в інституті безпілотного малогабаритного літального апарату для розвідки територій дозволяють досліджувати починаючи від вивчення стану ґрунтів на полях і закінчуючи військовими операціями [7].

На основі досконалих стелс-технологій науковцями-винахідниками із Торонто (Канада) створено плащ невидимку, який може бути пристосованим для приховування об'єктів різних розмірів і форм завдяки особливому електромагнітному полю, яке надійно їх ховає у широкому діапазоні радіохвиль. Зазначена технологія дає змогу не тільки сховати об'єкт повністю, а й «змінити» його, примушувати здаватися більшим або меншим [13].

Вищепереглянуте дозволяє стверджувати, що досягнення зазначеного можливе на підставі реалізації людиною певних знань, умінь та навичок. За нашим розумінням знання людини формуються з двох складових: а) набутих на підставі їх освоєння, що напрацьовані людством шляхом наукового пошуку; б) які їй даються. Базисом такого твердження виступає те, що за сучасними науковими уявленнями людина використовує можливості свого мозку не більше ніж на 4 %; на думку інших – до 12 %. Згідно з однією гіпотезою нетрадиційної науки, решта потенціалу (88 – 96%) призначена природою, зокрема, для екстрасенсорного відчуття зовнішнього світу, тобто для телепатії, біолокації, яснобачення. Багато прихильників цієї гіпотези звертають увагу, що в минулому люди володіли паранормальними здібностями в значно більшій мірі, ніж в теперішній час. Феноменальні здібності окремих людей (реінкарнація, левітація і телепортація, властивості передбачення, люди-невидимки, здатність жити сонячним світлом і роками обходитись без їжі і води) проявляються зовсім несподівано в екстремальних ситуаціях для них, коли результат яких мав би бути фатальним.

В загальнотеоретичному та суспільному розумінні знання розглядаються як результат досягнення дійсності; сукупність інформації про різні сфери реальності; когнітивна основа людської діяльності. Тут знання є соціально обумовленим та володіє різним ступенем достовірності. За Р. Кроуфордом знання – це здатність застосувати інформацію до конкретного виду діяльності. В Мельник в контексті трактування розуміння понять «знання і пізнання» зазначає, що в сучасний період проходить зміна уявлень про знання і пізнання, приходить розуміння того, що існують різні форми пізнання: наукове, філософське, релігійне, езотеричне, художнє та інші, а також різні його ідеали: античний, природно-науковий, гуманітарний і так далі [8].

Реальність, в якій існує сучасне суспільство, вже далеко не та, що була яких-небудь декілька десятків років назад. Зміни в сучасний період проходять надзвичайно швидко і мають лавиноподібний характер з постійним прискоренням.

В. Зеланд стверджує, що при всій відомості терміну «біосфера» як середовища проживання живих істот, мало хто знає та задумується про те, що нині є та функціонує поняття «техносфери». За його розумінням «техносфера» – це всі досягнення техногенної цивілізації, починаючи від побутових електроприладів і закінчуючи продуктами харчування [5]. Л. Мельник виділяє техносферу (гр. *techne* – навички, майстерність, вміння і *sphaire* – куля, сфера) – область реального існування техніки і сукупності матеріальних засобів перетворюючої діяльності людини. Іншими словами техносферу визначають як частину біосфери, корінним чином перетворену людиною в технічні та техногенні об'єкти [8]. Все, з чим стикається техносфера, піддається не завжди помітній, але кардинальній трансформації, і в тому числі, людина. Коли цивілізація вступила на техногенний шлях розвитку, запрацювали такі закони, які раніше себе ніяк не проявляли. Знаходження людини в загальному інформаційному полі, яке створено всіма можливими засобами масової інформації, призводить до її залежності від нього.

Видатний психофізіолог Джордж Міллер в 1956 році встановив, що пам'ять людини

здатна переробити й запам'ятовувати в середньому дев'ять певних елементів (дев'ять подвійних чисел). Нині за місяць людина отримує стільки інформації, скільки у XVIII столітті діставала за все життя [1]. Це все веде до перенавантаження та перенапруження головного мозку – так званого інформаційного токсикозу. Це обумовлено тим, що мозок кожної людини має певну планку, особисті можливості сприйняття інформації. Надлишок інформації (наприклад, надмірне захоплення комп'ютером) призводить до хворобливого стану людини при її засвоєнні. Практикуючі психологи рекомендують застосовувати таймбоксинг – вироблення навичок розбивати свій час на певні блоки, протягом яких людина має виконувати ту чи іншу операцію.

За твердженням Ванги (Вангелії Сурчевої) на планеті Земля існує паралельно людському, більш вдосконалений та вищий розум, який розпочинається і закінчується в космосі; є вічним та безкінечним... і якому підвладно все... [6]. В. Зеланд, автор книг «Трансферинг реальності», «Вершитель», стверджує: «То, что я излагаю, не является продуктом моих размышлений, а передается по информационному каналу из пространства вариантов. Как информация ко мне поступает, так я ее и выкладываю, без особых правок. Значит так надо» [5]. Рупер Шелдок є автором гіпотези про існування «формуотворюючих полів», що охоплюють всю Землю, з яких існуючі на ній живі істоти черпають інформацію, необхідну, зокрема, для створення і забезпечення ефективної діяльності свого «трудоного колективу» (бджоли, мурахи, терміти), а також для самовідновлення власного організму [6].

Сучасний світ існує одночасно в двох формах: фізична реальність, до якої можна «доторкнутись руками», і метафізичний простір варіантів, які знаходяться за межами сприйняття, але не менш об'єктивний. Доступ до цього поля інформації в принципі можливий, адже саме звідти беруться інтуїтивні знання і яснобачення. Інформаційну структуру поля формує простір варіантів, тобто безкінечне поле інформації, яка утримує різні варіанти всіх явищ (подій), що можуть відбу-

ватися в житті. Відповідно до цього використовуючи поняття «трансферинг» В. Зеланд розуміє його як «скольжение через пространство вариантов»; «трансформация потенциально возможного варианта в реальность» або «переход через линии жизни» [5]. Для прагматичної науки це є в певній мірі не зрозумілим, хоча при цьому вона погоджується з наявністю в природному середовищі (яке оточує людину) явищ, що не піддаються науковому поясненню на сучасному рівні. Це дозволяє стверджувати, що геніальність людини (в науці, мистецтві та інших сферах) реалізується на підставі її здатності до використання інформаційної структури, вибору того варіанта, який найбільш повно відповідає її здібностям.

Цивілізація у своєму розвитку зробила вибір на користь техногенного (комфортного для людини) шляху від природного. Із світоглядних позицій знання (навички, уміння) належать до загальнолюдських цінностей, вироблених людством в процесі становлення цивілізацій; цінностей, які являють собою систему найважливіших принципів і передумов, сукупна єдність яких є основою забезпечення життєдіяльності і розвитку людства. Світовий економічний простір за сучасних умов функціонування глобальної економіки висуває нові вимоги до моделі економічного розвитку, яка покликана забезпечити подальший розвиток цивілізації та потребує знань і вміння використовувати інтелектуальний потенціал. Тут вирішального значення набувають розуміння та використання у життєдіяльності суспільства новітніх інформаційно-інноваційних технологій у перспективі його розвитку. Прискорення темпів економічного зростання у вирішальному значенні залежить від інформаційно-новітніх ресурсів, які пов'язані зі створенням, акумуляцією, переробкою інформації й трансформацією її в конкурентні інновації, що придатні до безпосереднього використання у промислових цілях.

За нашим розумінням це реалізовуватиметься на засадах психоінформаційного підходу до вивчення, як людських стосунків, так і цивілізаційних процесів науки, що досліджує народження, розвиток, перетворення і

взаємодію психоінформаційних систем – людей, організацій, народів, рас. Визначальною особливістю таких систем є інформаційна взаємодія з навколишнім світом (інформаційний метаболізм) і наявність психіки (душі). Розвиток мозку людини і виникнення на його основі інтелекту виступили новим стрибком в реалізації біфуркаційних механізмів, які дозволяють досягти найбільш сприятливих умов для розвитку системи. Переривчастість і розгалуженість (варіантність) дозволяють системі на основі багатоваріантного пошуку відібрати новий, більш ефективний стан.

Проблеми економічного зростання та впливу інноваційних змін на його динаміку турбували і турбують людство весь період його еволюційного розвитку. Безумовним є те, що вплив інформаційно-технологічних факторів на темпи економічного зростання лишаються визначальними, а напрям наукових досліджень у цій сфері потребують системного аналізу результатів інформаційного прориву.

Висновки та перспективи досліджень. Стратегічні засади розвитку економіки України мають визначатися з урахуванням феномену NBIC-конвергенції, що є радикально новим етапом науково-технічного прогресу і за своїми можливими наслідкам є найважливішим еволюційно-визначальним фактором. Технологічні можливості, що розкриваються при розвитку даного процесу неминуче призведуть до суттєвих змін в устрої світу та до перегляду традиційних уявлень про фундаментальні поняття сьогодишньої цивілізації – таких, як життя, розум, людина, природа. Альтернативним шляхом розвитку суспільства є розкриття потенціалу знань людини, набутих як на підставі їх освоєння, а й таких, які їй даються через інші природні канали. Це реалізовуватиметься на засадах психоінформаційного підходу до вивчення цивілізаційних процесів, які досліджують народження, розвиток, перетворення і взаємодію психоінформаційних систем. Визначальною особливістю таких систем є інформаційна взаємодія з навколишнім світом (інформаційний метаболізм) і наявність психіки (душі).

Проблеми впливу інноваційних змін на динаміку економічного зростання залишаються в центрі наукового пізнання світу та досліджень щодо реалізації інтелекту та потенціалу людини. З огляду на це перспективною є парадигма дослідження психоінформаційного впливу інформаційно-технологічних факторів на темпи економічного зростання за умови досягнення гармонії людини з суспільством, з своїм внутрішнім та навколишнім світом.

Список використаних джерел

1. Баландюх О. Життя у стані інформаційного ... токсикозу / О. Баландюх // Голос України, 2014. — 20 серпня.
2. Бардар П. Індустрія інформаційних технологій / П. Бардар // Голос України. — 2013. — 22 травня.
3. Будає В.Д. Стратегічні основи розвитку економіки на новітніх інформаційно-технологічних засадах / В.Д. Будає, І.Т. Кіщак, І.В. Голіков // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського : зб. наук. праць. — Вип. 5.2 (101). — (Серія «Економічні науки»). — Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2014. — С. 20 — 28.
4. Влад С. Школи чекають Інтернету / С. Влад // Голос України. — 2013. — 17 грудня.
5. Зеланд В. Живой трансферинг : подарочное издание книги «Апокрифический трансферинг» с авторским дополн. / В. Зеланд. — М.: Эксмо, 2014. — 640 с.
6. Ильин В. Люди-феномены. / В. Ильин. — М.: АСТ; СПб.: Астрель. — СПб., 2008. — 415 с.
7. Литвин В. Чинник ядерної безпеки в ціні української державності / В. Литвин // Голос України. — 2013. — 6 грудня.
8. Мельник Л.Г. Экономика и информация: Энциклопедический словарь. / Л.Г. Мельник // Суми: ИТД «Университетская книга», 2005. — 384 с.
9. Омельченко В. Маємо великий потенціал статі Кремнієвою долиною Східної Європи / В. Омельченко // Голос України. — 2013. — 26 грудня.
10. Пальянов А. Об искусственной жизни / А. Пальянов [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.computera.ru/comunity/femida/21747>.
11. Трансформація інноваційного потенціалу України в умовах інтеграції у світову економіку: монографія / під ред. В.І. Крамаренко, А.П. Румянцева. — Таврійський нац. ун-т ім. В.І. Вернадського. — Сімферополь: ДІАІПІ, 2013. — 390 с.
12. Kischak I.T. The formation of information technology foundations in Ukraine in the content of the global economy / I.T. Kischak, I.V. Golikov, R.V. Mayboroda // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського : зб. наук. праць. — Вип. 5.1 (97). — (Серія «Економічні науки»). — Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2013. — С. 20 — 25.
13. www.dailytechinfo.org.

I. T. KISHCHAK, S.P. SHEVCHUK
Mykolaiv

INFORMATION BASES OF THE SOCIETY DEVELOPMENT BASED ON THE KNOWLEDGE ECONOMY

Strategic principles of Ukraine's economic development should be determined based on the phenomenon of NVIS-convergence are identifies in the article. It is implemented on the psychoinformation basis approach to the study of the processes of civilization, exploring the birth, development, transformation and interaction psychoinformation systems. Given this promising research paradigm is psychoinformation impact of information and technological factors on economic growth, provided that the harmony between man and society, with its internal and external world.

Keywords: society, information, knowledge, technology, psycho-informational paradigm economic development.

И. Т. КИЩАК, С. П. ШЕВЧУК
г. Николаев

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА ОСНОВАННЫЕ НА ЭКОНОМИКЕ ЗНАНИЙ

В статье определены перспективные направления развития экономики Украины с учётом феномена NBIS-конвергенции. Определены возможности развития потенциала знаний человека на принципах психоинформационного подхода к изучению человеческих отношений, цивилизационных процессов науки. Обозначена психоинформационная парадигма исследования влияния информационно-технологических факторов на темпы экономического роста при условии достижения гармонии человека с собой, с обществом и внешней средой.

Ключевые слова: общество, информация, знания, технология, психоинформационная парадигма, экономическое развитие.

Стаття надійшла до редакції 30.11.2014

УДК 338.45:663/664

Л. В. НАЗАРОВА
м. Миколаїв

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ КРИЗИ

Стаття присвячена дослідженню необхідності забезпечення продовольчою безпекою в умовах зростаючої світової продовольчої кризи. Визначено споживання основних продуктів харчування в Україні. Розглянуті можливі втрати та переваги національної економіки від членства в СОТ.

Ключові слова: продовольча безпека, сільськогосподарська продукція, продовольчі ресурси, споживання.

Постановка проблеми. Продовольча криза є істотним моментом глобальної кризи. Завдяки «зеленій революції» з 1950 до 1984 рр. зростання виробництва зернових культур перевищувало зростання народонаселення. В середині 80-х рр. була досягнута своєрідна межа – 342 кг на людину в рік, після чого цей показник знизився до 299 кг в 1995 р. У цій ситуації виникло різке розшарування населення землі по рівню споживання продовольства. Населення розвинутих країн споживає в середньому по 3350 ккал на чол. у день, що перевищує рівень, що рекоменду-

ється, на 700 ккал, а майже мільярд чоловік населення країн Африки і Азії споживає в середньому 2040 ккал, що значно нижче за фізіологічний мінімум [1]. З 1992 р. в цю групу країн увійшла і Україна. Міжнародні експерти з продовольчої безпеки звертають увагу на серйозну кризу в сільському господарстві країн Східної Європи і колишнього СРСР. Продовольча ситуація в Україні, як і соціально-економічне положення в цілому, багато в чому унікальна і нестандартна, а головне, неприйнятна для нормального розвитку країни. Стан продовольчої безпеки характеризу-